

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Планування видатків Державного бюджету України»

Студентки 2 курсу, 2м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Хоменко Лілії
Олександрівни

Науковий керівник
д.е.н, доцент

Козарезенко
Людмила
Володимирівна

Гарант освітньої програми
завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ	6
1.1 Економічна сутність та призначення видатків бюджету.....	6
1.2 Планування видатків бюджету як складова бюджетної політики.....	10
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	17
2.1 Аналіз сучасного стану планування видатків Державного бюджету України.....	17
2.2 Оцінка ефективності планування видатків Державного бюджету України.....	26
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	31
3.1 Перспективи розвитку планування видатків Державного бюджету України.....	31
3.2 Удосконалення механізму планування видатків Державного бюджету України.....	39
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Бюджетне планування є одним з інструментів підвищення рівня обґрунтованості бюджетних витрат. Важливим питанням розвитку бюджетного планування є розробка методології планування з урахуванням економічних особливостей країни.

Враховуючи це, необхідним є підвищення ефективності бюджетної політики в частині розвитку системи бюджетного планування як інструменту державного регулювання соціально-економічного розвитку, удосконалення механізму забезпечення результативності бюджетних видатків з позицій оптимізації їх обсягу та підвищення рівня відповідності загальнодержавним стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку. Бюджетне планування як інструмент управління бюджетними коштами дозволяє визначити альтернативні варіанти вирішення проблемних питань та сприяє відкритості і прозорості у прийнятті управлінських рішень.

Планування державних видатків є важливою складовою бюджетної політики, оскільки високий рівень ефективності використання бюджетних коштів дає можливість уникнути бюджетних ризиків сьогодні і в майбутньому, забезпечити фінансову стійкість, стабільні темпи соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що серед вагомих досліджень зарубіжних вчених у сфері управління бюджетними видатками та їх впливу на соціально-економічний розвиток держави слід назвати праці: Дж. Бьюкенена, А. Вагнера, С. Вітте, Дж. М. Кейнса, А. Лаффера, Р.А. Масгрейва, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, В. Танзі.

Дослідженню проблематики державного регулювання системи планування бюджетних видатків присвячено праці таких вітчизняних вчених, як Т. Боголіб, О. Василика, В. Дем'янишина, І. Запатріної, Л. Лисяк, І. Лютого, І. Лук'яненко, В. Опаріна, В. Федосова, І. Чугунова, А. Чухно, С. Юрія та інших.

Враховуючи досягнення вітчизняних та зарубіжних учених та різні підходи до методів планування, питання прогнозування і планування видатків бюджету все ж потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень системи планування видатків бюджету, обґрунтування напрямів підвищення ефективності видатків бюджету як інструменту соціально-економічного розвитку країни

Для досягнення цієї мети в роботі вирішено наступні *завдання*:

- розглянуто сутність видатків Державного бюджету України та їх класифікація;
- здійснено аналіз стану розвитку видатків Державного бюджету України;
- проаналізовано структуру видатків Державного бюджету України;
- обґрунтовано підходи до планування видатків Державного бюджету України;
- обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення механізму планування видатків Державного бюджету України.

Об'єктом дослідження є видатки Державного бюджету України.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади планування, формування й управління видатками Державного бюджету України.

Методи дослідження. У роботі використано системний та структурний методи. За допомогою порівняльного та факторного методів узагальнено зарубіжний досвід планування видатків державного бюджету. На основі системного підходу, синтезу, наукового абстрагування обґрунтовані напрями розвитку підходів до планування видатків державного бюджету України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі, нормативно-правові акти у сфері державного бюджету, наукові праці українських і зарубіжних учених з теорії, методології управління витратами державного бюджету,

матеріали науково-практичних конференцій, матеріали Рахункової палати України, Міністерства фінансів України, інших центральних органів виконавчої влади, інтернет-джерела.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в отриманні результатів, які в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, що полягає в удосконаленні теоретичних, методологічних та організаційних засад планування видатків державного бюджету, вирішенні комплексу завдань, пов'язаних із плануванням та прогнозуванням видатків Державного бюджету України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

1.1 Економічна сутність та призначення видатків бюджету

Видатки державного бюджету – це витрати держави, які необхідні для забезпечення виконання державою її функцій і виражають економічні відносини, на основі котрих здійснюється використання централізованих коштів за напрямками, визначеними законом [26, с.5].

Щоб здійснювати такі функції, державі необхідні фінансові ресурси. Для цього вона акумулює, а далі перерозподіляє значну частину вартості валового національного продукту в грошовій формі. Державні видатки в усіх розвинутих країнах швидко збільшуються, перевищуючи темпи зростання національного продукту.

Цей процес, зумовлений розширенням і ускладненням державних функцій, свідчить про те, що значна частина національного продукту примусово вилучається і перерозподіляється державою, що місце державних видатків у сукупному споживанні стає дедалі вагомішим. При цьому чим більші масштаби перерозподілу сукупної вартості, тим сильніший вплив держави на виробництво і обмін національного продукту [34, с.72].

Загальноприйнятим у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі є визнання провідної ролі видатків бюджетів у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку держави.

Однак підходи до трактування сутності видатків бюджетів у економічній літературі та законодавчих і нормативних актах суттєво відрізняються за змістом і формою (Додаток А).

Так, наприклад, за Бюджетним кодексом видатки бюджету – це «... кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу;

надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування» [1].

Науковці Благун І., Вовчак О., Загорський В., Чуй І. та інші під видатками бюджетів розуміють «... законодавчо визначені норми і напрями використання бюджетних коштів», тобто положення законодавчих і нормативних актів, які регламентують напрями, обсяги та порядок використання бюджетних ресурсів.

За трактуванням авторів фінансового словника: «Видатки бюджету – це економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом фонду грошових коштів держави та його використанням за галузевим, територіальним чи цільовим призначенням» [21, с. 88].

На думку Василика О.Д. видатки державного бюджету – це економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованого фонду грошових коштів держави і його використанням на здійснення програм та заходів, передбачених бюджетом [16, с.109].

На думку Опаріна В.М., основною сутності бюджетних видатків має бути суспільний вибір. Через це він визначає видатки бюджету як інструмент забезпечення вищого критерію справедливості у розподілі державних благ з метою досягнення граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства [31, с.128].

Зазначені підходи заслуговують на увагу, оскільки розкривають сутність видатків як об'єктивних економічних відносин, що виникають з приводу розподілу бюджетного фонду держави.

Враховуючи вищерозглянуті погляди науковців у процесі розкриття змісту видатків, ми виходимо з позицій більшості вчених, зокрема, В. Дем'янишина, що «бюджетні видатки мають певний економічний зміст, зумовлений суспільним способом виробництва, природою та функціями

держави, вони відіграють вирішальну роль у задоволенні потреб соціально-економічного розвитку країни» [6, с. 93].

Разом з тим, було б помилково ігнорувати ту обставину, що термін «видатки» використовують для найменування відносин, пов'язаних із використанням централізованого грошового фонду держави. Крім того, видатки здійснюються на стадії розподілу ВВП та характеризуються одностороннім рухом грошових коштів й не обмінюються на відповідні еквіваленти, а також за певних умов перетворюються на витрати.

Тому, вважаємо, що «видатки державного бюджету – це категорія, інструмент або економічні відносини, які призначені для розподілу фінансових ресурсів держави та їх використання за галузями, територіальними і цільовими призначенням».

На нашу думку, видатки державного бюджету відіграють важливу роль в розвитку країни, вони є основою забезпечення фінансування соціальних програм, регулювання економіки, проведення структурної перебудови народного господарства, створення загальних умов розвитку ринкових відносин, збільшення обсягів кредитування юридичних та фізичних осіб, розвитку міжнародних відносин та інших важливих напрямів діяльності.

Бюджетні установи витрачають бюджетні кошти відповідно до кошторисів доходів та видатків, що складаються за функціями з деталізацією за економічними кодами бюджетної класифікації.

Залежно від економічного змісту видатки бюджету поділяються на поточні та видатки розвитку, їх групування встановлюється за економічною класифікацією видатків бюджету.

До поточних видатків бюджетів належать видатки, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бюджетних установ та організацій, надання державою міжбюджетних трансфертів іншим бюджетам і окремим галузям економіки у формі дотацій та субвенцій на поточне функціонування [37, с.156].

Видатки розвитку або капітальні видатки – це видатки, що забезпечують:

- інноваційну й інвестиційну діяльність, зокрема фінансування капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення;
- фінансування структурної перебудови народного господарства;
- кошти, що надаються як бюджетні позички на інвестиційні цілі юридичним особам;
- видатки, при здійсненні яких створюється або збільшується майно, що знаходяться у власності держави або органів місцевого самоврядування;
- субвенції та інші видатки, пов'язані з розширенням відтворенням.

Залежно від розподілу функцій між державою і органами самоврядування видатки поділяються на видатки з фінансування державних повноважень та фінансування власних повноважень.

Видатки на здійснення повноважень, що виконуються за рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів, поділяються на:

1) видатки на забезпечення конституційного ладу держави, державної цілісності та суверенітету, незалежного судочинства, а також інші передбачені Бюджетним кодексом видатки, які не можуть бути передані на виконання місцевому самоврядуванню. Ці видатки здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України.

2) видатки, які визначаються функціями держави та можуть бути передані на виконання місцевому самоврядуванню з метою забезпечення найбільш ефективного їх виконання на основі принципу субсидіарності;

3) видатки на реалізацію прав та обов'язків місцевого самоврядування, які мають місцевий характер та визначені законами України. Останні два види видатків здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів, у тому числі трансфертів з Державного бюджету України [4, с. 88].

Розмежування видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача.

Видатки, здійснювані за рахунок бюджетних коштів, є видатками загального фонду, а за рахунок позабюджетних коштів – видатками спеціального фонду.

Зазначені види видатків узагальнюються кошторисом видатків, як основним документом, що визначає загальний обсяг, цільове надходження, використання і поквартальний розподіл коштів установи.

Таким чином, бюджетні видатки це економічна категорія, що характеризує видатки державного та місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок та особливості розподілу. Крім того, бюджетні видатки є відображенням функцій та задач центральних та місцевих органів влади.

Видатки бюджету – це економічні відносини, що виникають з приводу розподілу коштів бюджетного фонду держави.

Формою прояву цих відносин є конкретні види видатків, кожний з яких може бути охарактеризований з кількісної і якісної сторони. Якісна характеристика дає змогу установити економічну природу і суспільне призначення кожного виду бюджетних видатків, а кількісна - їх величину.

1.2 Планування видатків бюджету як складова бюджетної політики

Економічний розвиток будь-якої країни та добробут її громадян значною мірою залежать від якості розподілу централізованого грошового фонду держави – бюджету країни. Раціональний підхід до планування видатків державного бюджету сприяє створенню належної фінансової бази для розвитку виробництва, науки й техніки, активізації зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення громадського порядку, національної безпеки, соціального захисту тощо [25, с.82].

Планування видатків державного бюджету являє собою комплекс заходів щодо визначення напрямів та обсягів використання бюджетних коштів і здійснюється органами державної влади з метою забезпечення реалізації пріоритетів соціально-економічного розвитку країни.

Основними елементами методології планування видатків державного бюджету є принципи, інструменти, методи та суб'єкти планування видатків бюджету, а також порядок планування бюджетних асигнувань і система індикаторів для оцінки державної політики й витрат на її реалізацію. При цьому методологія бюджетного планування має будуватися на основі чинного законодавства та змінюватися залежно від економічної ситуації в країні.

Планування видатків державного бюджету має здійснюватись відповідно до принципів.

Узагальнюючи дослідження науковців, можемо виділити чотири основних, на нашу думку, принципи планування видатків державного бюджету: системності, комплексності, реалістичності, гласності.

Принцип системності означає, що планування видатків державного бюджету має бути інтегровано в систему державного управління та забезпечувати планомірну реалізацію пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Розподіл видатків державного бюджету за цим принципом має плануватися відповідно до стратегічних напрямів державної політики, ураховувати наближення до раніше поставлених цілей та тенденції в економічній і соціальній сферах.

Принцип комплексності передбачає, що планування видатків державного бюджету здійснюється згідно з результатами використання бюджетних коштів у попередні періоди та відповідно до прогнозу основних макроекономічних показників. Планування бюджетних видатків у взаємозв'язку з макроекономічним прогнозуванням допомагає правильно оцінити можливість повного і стабільного фінансування передбачуваних заходів державної політики та наслідки їх реалізації.

Принцип реалістичності планування видатків державного бюджету полягає в підготовці адекватної оцінки щодо потреб у фінансуванні напрямів державної політики та спрямуванні бюджетних коштів на заходи, ужиття яких дасть можливість отримати конкретний ефект.

Принцип гласності планування видатків державного бюджету передбачає, що проектні документи щодо обсягів фінансування передбачуваних заходів державної політики разом із прогностичними показниками економічного розвитку країни, інформація про будь-які суперечності чи неузгодженості в процесі планування видатків державного бюджету мають бути оприлюднені та доступні для громадськості з метою їх всебічного обговорення.

Згідно з чинним законодавством України планування видатків Державного бюджету здійснюється відповідно до всіх вище перерахованих принципів, проте в Бюджетному кодексі України принципи планування бюджетних видатків мають дещо іншу структуру і назви. Так, ст. 7 Бюджетного кодексу [1] принципами планування видатків Державного бюджету України визначає принципи:

- збалансованості (обсяг витрат має відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період);
- повноти (включенню до складу бюджету підлягають всі витрати);
- обґрунтованості (витрати формуються на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень Державного бюджету);
- ефективності та результативності (під час складання та виконання Державного бюджету всі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, з огляду на залучення мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату);

- цільового використання бюджетних коштів (бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями);
- публічності та прозорості (інформування громадськості про складання, розгляд, затвердження, виконання видатків Державного бюджету, а також контроль за їх використанням) [1].

Останній принцип частково знайшов своє відображення в Законі України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11 лютого 2015 р. [2], який визначає умови та порядок забезпечення доступу громадськості до інформації про використання органами влади, державними та комунальними підприємствами бюджетних коштів.

Відповідно до даного Закону, інформація про використання коштів Державного бюджету щоквартально, не пізніше як за 35 днів після закінчення звітного кварталу, підлягає оприлюдненню на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів та зберігається в режимі вільного доступу протягом трьох років з дня оприлюднення. У подальшому, на нашу думку, потребують закріплення на законодавчому рівні умови та порядок обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проекту Державного бюджету відповідно до Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України № 68/2016 [3].

У процесі планування видатків державного бюджету визначаються орієнтири бюджетної політики, зумовлені цілями та завданнями соціально-економічного розвитку країни. Визначення зазначених орієнтирів здійснюється за допомогою інструментів планування бюджетних видатків, під якими слід розуміти документи, що складаються в рамках бюджетного планування, відображають його кількісні параметри та використовуються для прийняття управлінських рішень – видаткових зобов'язань. Такі документи допомагають виявити негативні тенденції в управлінні економічними процесами, забезпечити стабільність й послідовність під час формування

видаткової частини державного бюджету, здійснити оцінку державної політики, виявити можливості щодо реалізації конкретних заходів із метою вирішення соціально-економічних завдань.

В Україні таким документом є Основні напрями бюджетної політики на наступний бюджетний період. Визначення Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період регулюється ст. 33 Бюджетного кодексу України [1] ґрунтується на прогностичних і програмних документах соціально-економічного розвитку країни і містить положення щодо:

- 1) орієнтовних основних прогностичних показників соціально-економічного розвитку України (показників номінального і реального обсягу валового внутрішнього продукту, індексів споживчих цін та цін виробників, показників валютно-курсової політики, рівня безробіття тощо);

- 2) основних завдань бюджетної політики, зокрема граничного обсягу дефіциту (профіциту) державного бюджету, частки прогностичного річного обсягу валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через зведений бюджет України, граничного обсягу державного боргу і граничного обсягу надання державних гарантій, установлення розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення, загального обсягу державних капітальних вкладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів із зазначенням пріоритетних напрямів таких капітальних вкладень;

- 3) пріоритетних завдань податкової політики;

- 4) реалізації пріоритетних державних (цільових) програм і державних інвестиційних проектів та інших питань [1].

Ефективне використання бюджетного планування у суспільстві залежить від якості виконання завдань, що стоять перед ним на всіх стадіях бюджетного процесу. Найважливішими серед них є [25, с.86]:

- формування найважливіших народногосподарських пропорцій розвитку економіки на плановий період;

- визначення раціональних шляхів бюджетного забезпечення передбачуваного рівня соціально-економічного розвитку на основі ефективного використання наявних у суспільстві ресурсів;
- виявлення резервів у галузях економіки і спрямування їх на виконання плану економічного і соціального розвитку;
- встановлення раціональних форм мобілізації грошових надходжень за окремими джерелами та формування доходів бюджетів з урахуванням резервів їх збільшення;
- раціональний розподіл видатків державного бюджету між окремими ланками бюджетної системи та збалансування бюджетів нижчого рівня;
- забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень у ході бюджетного планування та забезпечення умов для участі громадськості у процесі формування бюджетного плану;
- визначення індикаторів (конкретних результатів), які треба досягти в ході реалізації бюджетної політики;
- оцінювання якості бюджетних прогнозів та якості планування головними розпорядниками бюджетних коштів діяльності на середньострокову перспективу;
- концентрацію ресурсів державного бюджету на пріоритетних напрямках і завданнях, визначених у документах державного стратегічного планування;
- створення умов для здійснення децентралізації системи державного управління, що передбачає максимальну вертикальну (державне управління, регіональне управління, органи місцевого самоврядування) і горизонтальну (розмежування регуляторних та економічних функцій) децентралізацію;
- розробку та вибір раціональних шляхів бюджетного забезпечення бажаного рівня економічного й соціального розвитку суспільства на основі ефективного розподілу ресурсів, що планується акумулювати.

Кінцевим результатом процесу бюджетного планування є сукупність рішень і бюджетних показників у вигляді державного та зведеного бюджетів з врахуванням змін, що відбулися або очікуються у бюджетній сфері.

Отже, шляхом аналізу і узагальнення різних точок зору вітчизняних та зарубіжних науковців щодо трактування сутності видатків державного бюджету, сформовано власну дефініцію, яку подано у такій редакції: «видатки державного бюджету – це категорія, інструмент або економічні відносини, які призначені для розподілу фінансових ресурсів держави та їх використання за галузями, територіальними і цільовими призначенням».

Виявлено наявність класифікації видатків за різними критеріями, зокрема: за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (відомча класифікація); за бюджетними програмами (програмна класифікація); за економічною характеристикою операцій (економічна класифікація); за функціями, які виконують видатки (функціональна).

Зазначена класифікація сприяє спрощенню процесу планування і фінансування бюджетних видатків України.

Згідно Бюджетного кодексу принципами планування видатків Державного бюджету України є принципи – збалансованості, повноти, обґрунтованості, ефективності та результативності, цільового використання бюджетних коштів, публічності та прозорості.

Використовуючи принципи (партнерства між державою та місцевим самоврядуванням, інноваційного розвитку та орієнтації на результат) надає змогу надати бюджетному плануванню відповідного змісту, визначити його параметри, сформувати механізм впливу на соціально-економічні процеси в державі відповідно до економічної ситуації та конкретного етапу розвитку суспільства.

Кінцевим результатом процесу бюджетного планування є сукупність рішень і бюджетних показників у вигляді державного та зведеного бюджетів з врахуванням змін, що відбулися або очікуються у бюджетній сфері.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз сучасного стану планування видатків Державного бюджету України

За останні роки безпосередній вплив на діяльність органів влади справила запроваджена реформа з міжбюджетних відносин, метою якої є посилення ролі місцевої влади в суспільному секторі економіки. Держава почала виконувати більш характерні для неї функції: оборона, вища освіта, спеціалізована медицина, соціальний захист населення тощо. Заходи реформи, які впроваджуються з січня 2015 року, прямо вплинули на виконання бюджетів різних рівнів. Окрім того, макроекономічна ситуація в Україні під впливом об'єктивних причин зазнала чималих змін: високого рівня інфляції, знецінення національної валюти, великих темпів зростання державного боргу тощо.

Усе це свідчить про необхідність аналізу видаткової частини державного бюджету протягом 2013–2017 рр. – періоду, коли відбулися важливі зміни в бюджетній політиці.

Аналіз видатків за їх функціональною, програмною, та економічною класифікацією в динаміці дозволить охопити всі аспекти видаткової політики держави. Так, можна оцінити: пріоритетні напрями фінансування окремо за рівнями бюджетів і можливу їх зміну (освіта, оборона, медицина, соціальний захист тощо); рівень видатків бюджетів, які спрямовуються на фінансування капітальних та поточних потреб; рівень фінансування головних розпорядників бюджетних коштів окремо за їх видами.

Функціональна класифікація видатків бюджету відображає виконання деяких функцій держави, зокрема, економічної – за рахунок видатків на економічну діяльність; соціальної – на соціальний захист і культурну сферу;

оборонної; управлінської тощо. Призначення видатків спрямоване на задоволення потреб суспільства, вирішення пріоритетних соціально-економічних завдань його розвитку.

Проведемо аналіз динаміки та структури видатків Державного бюджету України за 2013– 2017 рр. в розрізі функціональної класифікації у таблиці (Додаток Б).

Згідно даних табл. 2.1, видатки Державного бюджету збільшилися на 279,3 млрд грн, або 97%. При цьому видатки на виконання загальнодержавних функцій зросли на 92,4 млрд грн, або в 1,8 раз. Видатки на оборону зросли на 59,5 млрд грн, або в 4 рази. А видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу зросли на 48,7 млрд грн, або 1,2 р..

Незважаючи на порівняно значне абсолютне зростання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення (56 млрд. грн), більші відносні темпи їх зростання (63,2%) порівняно з темпами зростання загальної суми видатків обумовили зменшення питомої ваги даної статті видатків на 5,01 в. п. Видатки на житлово-комунальне господарство скоротилися на 0,8 млрд. грн або 54,6% .

Проілюструємо структуру видатків Державного бюджету України за 2016-2017 р. в розрізі функціональної класифікації на рис. 2.1.

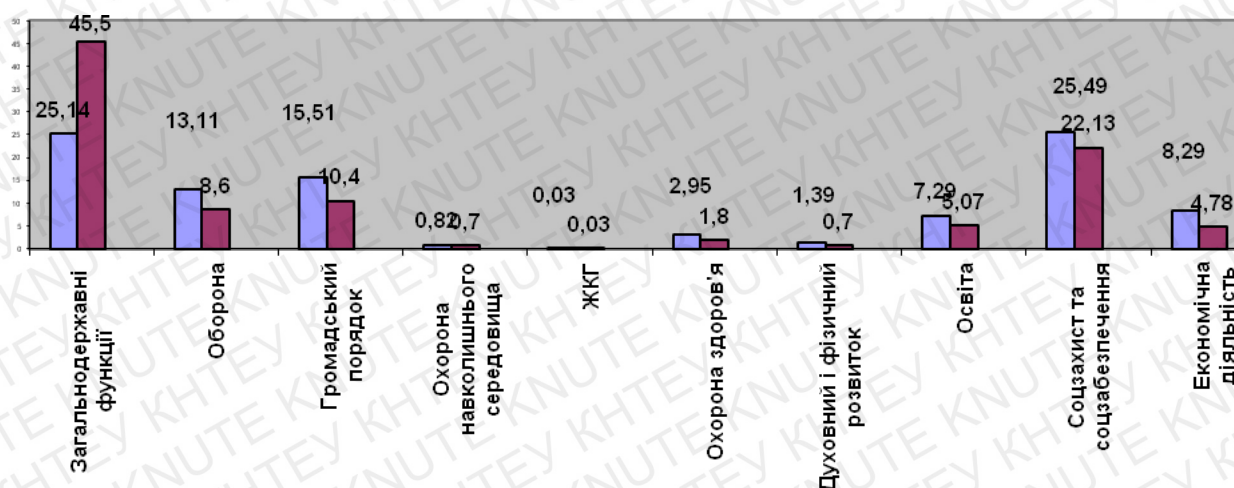

Рис. 2.1 Структура видатків Державного бюджету України за функціональною класифікацією у 2016-2017 рр.

Джерело: складено автором за [13,15,34].

На рис. 2.2 розглянемо видатки Державного бюджету у 2013-2017 рр. за функціональною класифікацією.

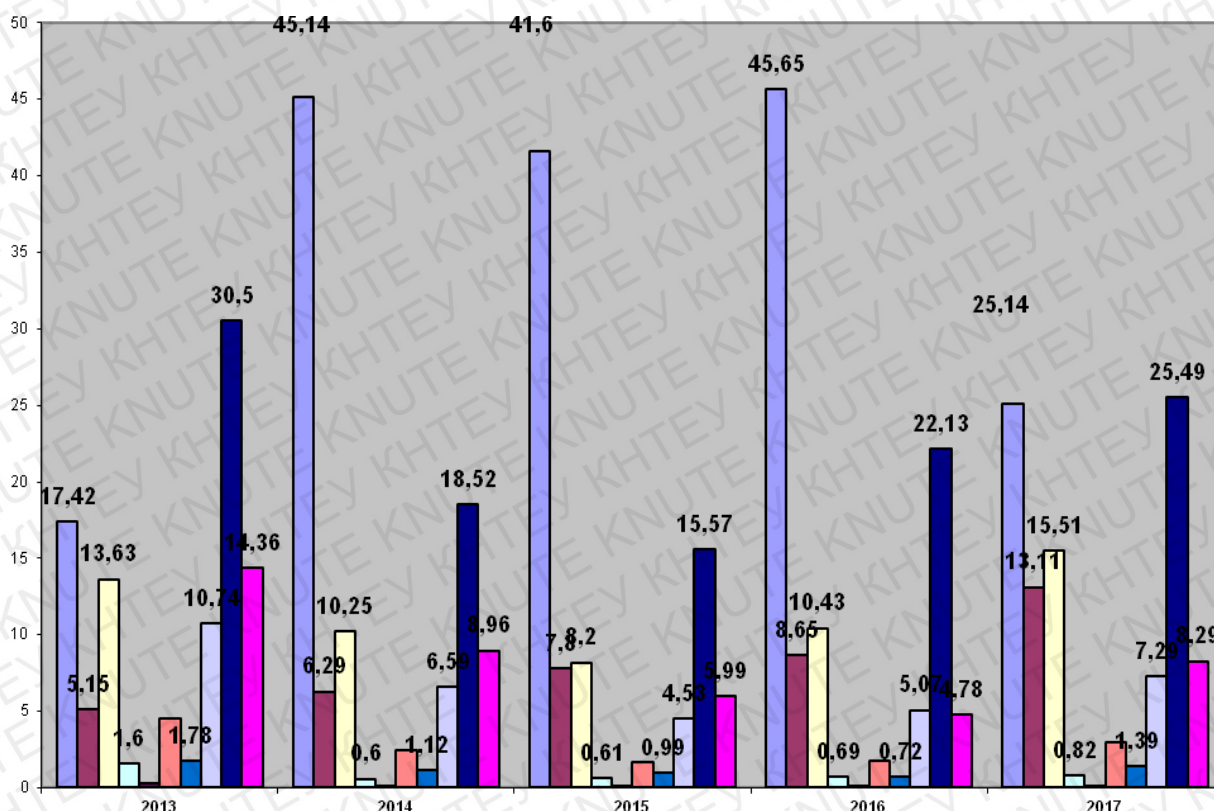

Рис. 2.2 Видатки Державного бюджету у 2013-2017 рр. за функціональною класифікацією

Джерело: складено автором за [13,15,34].

Відповідно до функціональної класифікації найбільше коштів у 2017 році було спрямовано на [9]:

- загальнодержавні функції – 25,14% державних коштів, частина яких спрямовувалася на обслуговування державного боргу, для органів місцевої влади і місцевого самоврядування, а також на фінансову та зовнішню діяльність;
- економічну діяльність – 8,29%, з яких здійснювалося фінансування дорожнього господарства, сільського господарства, вугільної галузі та інших галузей з видобутку твердого палива;
- соціальний захист та соціальне забезпечення – 25,49%, частина яких спрямовувалася на покриття дефіцити коштів Пенсійного фонду, на дотацію для виплат пенсій та добавок до пенсій.

Під час аналізу спостерігається помітний розрив між значеннями показника в різні роки і це вказує на появу об'єктивних чинників, які не мають системного характеру. Наприклад:

- видатки місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення в поточному звітному періоді виконано на 35 відсоткових пунктів більше, ніж у 2014 році. Основний фактор – виплата майже всього запланованого обсягу фінансових ресурсів у першому півріччі 2017 року на допомогу населенню у вирішенні житлового питання, що своєю чергою може бути пов'язано із закінченням будівництва житлових комплексів;
- видатки державного бюджету на охорону навколишнього природного середовища в поточному звітному періоді виконано на 10 відсоткових пунктів більше, ніж у 2015 році. Основний фактор – поступове збільшення фінансування на утилізацію сміття та ліквідацію іншого забруднення навколишнього природного середовища у зв'язку з критичною екологічною ситуацією в Україні. Відповідно, така проблема потребує систематичного виділення коштів протягом року на вирішення проблеми з утилізацією сміття, а не виділення коштів наприкінці року з подальшим їх неефективним списанням.

Узагальнюючи вищенаведене, слід зазначити, що найбільша частку в загальній сумі видатків Державного бюджету складають видатки на загальнодержавні функції (близько 30%) та соціальний захист населення (близько 30%) [9, 13, 15].

Одночасно прослідковується тенденція до зростання частки витрат на оборону, громадський порядок, що пояснюється необхідністю збільшеного обсягу фінансування Збройних Сил України та правоохоронних органів, а також зростання боргового навантаження на Державний бюджет в результаті девальвації вітчизняної грошової одиниці.

Аналіз відомчої класифікації видатків дозволяє оцінити виконання державного бюджету України в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів. Як видно з даних таблиці (Додаток В), відбувся значний ріст фінансування органів державної влади.

Впродовж 2013 – 2017 років найбільшу питому вагу в структурі видатків роки бюджету займають видатки Міністерства фінансів України, це відповідно 37,4% – у 2013, 40,8% – у 2014 і 32,7% – у 2015 роках. Загальною тенденцією є те, що більше чверті загальної суми з цих видатків займають міжбюджетні трансферти.

Проте у 2017 р. найбільшу питому вагу займають видатки Міністерства соціальної політики України – у сумі 92 996 137,00 тис грн., що складає 20,1% від усіх видатків передбачених на 2017рік, з яких видатки Пенсійному фонду на виплату пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, та покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду для виплати пенсій, у тому числі покриття витрат, пов'язаних з обслуговуванням боргових зобов'язань, – 69 млрд. 156,3 млн. грн.

Слід зазначити, що значні значення мають обсяги видатків таких міністерств:

- Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (5,8%);
- Міністерство енергетики та вугільної промисловості України (4,2%);
- Міністерство внутрішніх справ України (4,1%);
- Міністерство оборони України - 25 млрд. 149,8 млн. грн, з яких видатки на забезпечення діяльності Збройних Сил, підготовку військ і проведення невідкладних заходів із забезпечення національної безпеки – 21 млрд. 519,1 млн. грн.;
- Міністерство охорони здоров'я України (2,2%) [13,15,34].

Також, можемо відмітити, що більша частина видатків, передбачених на 2017 рік, а саме 58% не входять до видатків конкретних міністерств, що може означати нераціональний розподіл державних видатків, а також нецільове витрачання бюджетних коштів.

Основний напрямок видатків державного бюджету – задоволення поточних потреб населення, а саме: виплата заробітної плати, оплата відрядження, закупівля матеріалів, обладнання, медикаментів, продуктів харчування, оплата комунальних послуг тощо.

У таблиці (Додаток Г) представлено інформацію щодо динаміки обсягів капітальних та поточних видатків державного бюджету.

Капітальні видатки зростали швидше, ніж поточні. У 2017 році порівняно з 2014 роком капітальні видатки зросли в 2,8 разів, поточні – 1,8.

Серед капітальних видатків пріоритетним напрямом фінансування з бюджетів є придбання обладнання і предметів довгострокового користування, капітальний ремонт та капітальні трансферти підприємствам.

Програмна класифікація видатків передбачає розподіл бюджетних призначень за бюджетними програмами, які є систематизованим переліком заходів, спрямованих на досягнення загальної мети та їх виконання. Такий підхід передбачає визначення оцінки ефективності та результативності діяльності державних установ. Це обумовлено тим, що сучасний етап соціально-економічного розвитку держави потребує поглибленого розуміння ролі бюджету в економічній системі держави, прозорості та зрозумілості бюджету для громадськості, підвищення якості надання державних послуг та ефективного використання коштів бюджету. Для досягнення цих цілей в Україні 14 вересня 2002 р. було затверджено Концепцію застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.

Сьогодні планування видатків Державного бюджету України за програмно-цільовим методом попри всі його переваги не дає очікуваних результатів.

Серед існуючих проблем можна виділити дві основні [45]:

- 1) велику кількість бюджетних програм, в тому числі тих, що не сприяють економічному розвитку країни, та
- 2) недофінансування бюджетних програм.

В той же час, за умов фінансової децентралізації, посиленні відповідальності органів самоврядування у витрачанні бюджетних коштів, поряд з розширенням їхньої фінансової самостійності, використання ПЦМ - бюджету дозволяє підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та забезпечувати якісніше надання послуг громаді.

Протягом 2015-2017 років спостерігалася тенденція до збільшення загальної кількості бюджетних програм (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Кількість бюджетних програм в 2015–2017 рр.

Назва	2015	2016	2017
Кількість бюджетних програм	458	472	483
- в т. ч. загальнодержавні програми	38	32	33
Зміна кількості бюджетних програм, % до попереднього року	85	103	102
Загальна кількість розпорядників бюджетних коштів	137	135	125
- в т. ч. головних розпорядників бюджетних коштів	82	83	85
- в т. ч. розпорядників бюджетних коштів	55	52	40

Джерело: складено автором за [48].

Державним бюджетом на 2017 рік передбачено фінансування 33 загальнонаціональних бюджетних програми, або 7% від їх загальної кількості. Зменшення кількості бюджетних програм відбулося у 2015 році за рахунок оптимізації органів державної влади (зміни організаційної форми окремих органів влади), зменшення кількості ГРК та ліквідації 3 державних інституцій.

Для того щоб уникнути проблеми зі своєчасністю фінансування бюджетних програм, Міністерство фінансів України та Казначейство на початку року почали звертатися до головних розпорядників бюджетних коштів із проханням вчасно подати ці документи на затвердження до Міністерства фінансів України. Проте 41,1% від усіх затверджених паспортів були прийняті після 45 днів зі дня прийняття закону про державний бюджет України [45].

Якщо у 2015–2016 роках ситуація із затвердженням паспортів бюджетних програм мала більш негативне значення, оскільки було

затверджено менше 10% від їх загальної кількості. У 2017 році, після публічної дискусії з цього питання Мінфін вжив ряд заходів, які призвели до часткового покращення загальної тенденції.

Станом на 15.05.2017 до Міністерства фінансів не надійшло 50 паспортів бюджетних програм.

Найбільша кількість незатверджених паспортів у:

- Міністерства аграрної політики та продовольства України – 8;
- Міністерства охорони здоров'я України – 6;
- Міністерства екології та природних ресурсів України – 5;
- Міністерства культури України – 5;
- Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – 5 [45].

Станом на 14 лютого було затверджено 64 паспорти бюджетних програм. Слід звернути увагу на особливість затвердження паспортів у наступні 15 днів після завершення встановленого законодавством терміну [45]. А саме:

- тільки за один день 15 лютого 2017 року Мінфін затвердив 94 паспорти (загальна кількість становила 158 одиниць);
- за два наступні дні, 16 та 17 лютого 2017 року, було затверджено додатково 82 паспорти (загальна кількість – 204 одиниці);
- за наступні 10 днів, станом на 27 лютого 2017 року, додатково затверджено 94 паспорти (загальна кількість – 334 одиниці).

Для надання коректних висновків про можливі причини такої ситуації слід проаналізувати додатково:

- дату подання паспортів бюджетних програм від головного розпорядника бюджетних коштів до Мінфіну;
- середній строк погодження паспорта бюджетної програми у Мінфіні залежить від державної інституції, яка подає паспорт, та структурного підрозділу Мінфіну, який розглядає його;

- внутрішні алгоритми Мінфіну в частині взаємодії між його структурними одиницями під час затвердження паспорта бюджетної програми;
- зміни в паспорті бюджетної програми, які вносяться під час затвердження.

У 2016 році до Міністерства фінансів України було подано 469 бюджетних паспортів, з яких 15 не затверджено. Після 14.02.2016 було затверджено 364 паспорти. Можна стверджувати, що 77% від усіх паспортів бюджетних програм були затверджені після встановленого терміну.

Аналіз виконання державного бюджету протягом 2013–2017 рр. показав, що в загальному ситуація, яка склалася в поточному році, є позитивною.

З аналізу видатків за економічною класифікацією зрозуміло, що в Україні досить незначний обсяг коштів спрямовується на фінансування капітальних потреб (так, у 2017 році їх частка становила лише 1,3%). Проте виявлено, що їх обсяг зростає швидше, ніж обсяг поточних видатків. У 2017 році порівняно з 2014 роком капітальні видатки зросли в 2,8 разів, поточні – у 1,8 разів.

Оцінка програмної класифікації видатків показала, що існує значний розрив між мінімальним і максимальним темпом росту видатків на фінансування головних розпорядників бюджетних коштів: якщо фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства України збільшилося у 2017 року на 286,1% порівняно з 2016 роком то Міністерства оборони України – лише на 3,5%, а Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України взагалі зменшилося на 38,2%.

2.2 Оцінка ефективності планування видатків Державного бюджету України

Від фінансової політики держави залежить добробут населення та фінансова стабільність. Тому розгляд основних недоліків у використанні державного бюджету є важливим для виявлення проблем функціонування фінансової системи України. Так, основні проблеми бюджетного фінансування постають вже на стадії прийняття бюджету. Ми виділяємо такі з них [38, с.47]:

- несвоєчасність прийняття бюджету;
- непрозорість бюджетного процесу;
- низька якість планування бюджету;
- відсутність чіткої стратегії щодо складання бюджету.

Видатки державного бюджету України за функціональною класифікацією у 2017 році фактично виконані на 96,5% (839,5 млрд.грн.), що на 154,6 млрд.грн більше в порівнянні з 2016 роком. Таким чином, у 2017 році планові показники не виконані на 31 млрд грн, або 3,6 відсотка [35].

У 2016 році видатки державного бюджету України були використані на 96,7% (684,9 млрд.грн.) в порівнянні з плановими показниками. В цьому році було використано на 108,0 млрд.грн. ніж у 2015 році. Таким чином, у 2016 році планові показники не виконані на 23,7 млрд грн. або на 3,3%.

Виконання планових показників за основними державними функціями наведено в таблиці (Додаток Д).

За функціональною класифікацією використано більше у 2017 році, порівняно з попереднім роком, коштів на:

- загальнодержавні функції – на 24,5 млрд , або 31,4%;
- оборону, а також громадський порядок, безпеку і судову владу – відповідно на 14,9 млрд млн грн, або 84,4 %, та 16,3 млрд грн, або 13,8 %, що зумовлено проведенням з 2014 по 2015 рр. невідкладних заходів із забезпечення національної безпеки, антитерористичної операції, інших спеціальних заходів і забезпечення правопорядку на державному кордоні.

Менше, порівняно з попереднім роком, використано коштів, зокрема, на: охорона навколишнього природного середовища – на 100 млн.грн; на

соціальний захист і соціальне забезпечення – на 7,5 млрд грн, або 9,0 %, з яких видатки на дотацію для виплати пенсій, надбавок та інше. Попри значні обсяги фінансування у 2017 році видатків на оборону і безпеку, обслуговування державного боргу, Уряд приділяв значну увагу питанню фінансування підвищених розмірів соціальних стандартів, збільшення видатків на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг [35].

За функціональними напрямками у 2016 році найбільше зростання видатків запропоновано на:

- соціальний захист і соціальне забезпечення – на 90 млрд 699,4 млн грн, або в 2 рази, – до 181 млрд 577,6 млн грн, при цьому видатки на фінансування виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за бюджетними програмами, і дефіциту коштів Пенсійного фонду мають збільшитися на 91 млрд 520,0 млн грн, або в 2,1 рази, – до 172 млрд 331,6 млн грн;
- загальнодержавні функції – на 7 млрд 973,7 млн грн, або 7,0 відс., – до 122 млрд 660,9 млн грн,
- громадський порядок, безпеку і судову владу – на 6 млрд 957,6 млн грн, або 13,8 відс., – до 57 млрд 197,5 млн грн;
- оборону – на 1 млрд 329,8 млн грн, або 2,7 відс., – до 51 млрд 186,6 млн гривень.

За рештою напрямів запропоновано зменшити обсяг видатків, зокрема на:

- економічну діяльність – на 6 млрд 38,7 млн грн, або 15,1 відс., – до 33 млрд 904,2 млн грн, при цьому планується скоротити видатки на виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування – на 7 млрд 169,1 млн грн, або 37,5 відс., – до 11 млрд 945,2 млн грн;

– на оборонну промисловість: виконання державних цільових програм з реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення – 1 млрд 711,0 млн грн;

– освіту – на 3 млрд 872,5 млн грн, або 12,6 відс., – до 26 млрд 871,3 млн грн,

– духовний і фізичний розвиток – на 2 млрд 879,7 млн грн, або 39,5%.

Водночас планується збільшення обсягів субвенцій на надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати – на 10 млрд 585,8 млн грн, або 43,4 відс.; виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової державної допомоги дітям та допомоги для догляду за інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу – на 2 млрд 247,2 млн грн, або 5,7%.

У 2017 році передбачалося виконання 439 бюджетних програм (без урахування міжбюджетних трансфертів, видатків з обслуговування боргу і резервного фонду) на суму 390 млрд 377,3 млн гривень. Державна казначейська служба України відкрила асигнування на 10,0 млн грн менше плану, що пов'язано з неповним розподілом Кабінетом Міністрів України бюджетних призначень за бюджетною програмою 0421060 «Підтримка реалізації комплексної реформи державного управління» [45].

Упродовж року головні розпорядники бюджетних коштів здійснили видатки за 431 бюджетною програмою у сумі 384 млрд 654,4 млн грн, або 98,5 відс. плану. У запланованих обсягах видатки проведені за 158-ма бюджетними програмами на суму 300 млрд 672,9 млн грн, менше плану – за 273-ма бюджетними програмами на суму 4 млрд 743,8 млн грн, не розпочато виконання восьми бюджетних програм на суму 877,2 млн гривень.

Головні розпорядники бюджетних коштів у 2016 році здійснювали видатки за 406 бюджетними програмами в сумі 350 млрд 962,4 млн грн, або 66,1 відс. плану. У запланованих обсягах видатки проведені за 150-ма програмами на суму 233 млрд 985,7 млн грн, з яких 76,7 відс. становили видатки Міністерства соціальної політики України за 4-ма бюджетними програмами – 142 млрд 600,3 млн грн і Міністерства внутрішніх справ України за 21-ю бюджетною програмою – 36 млрд 757,5 млн гривень.

Видатки загального фонду у 2015 році проведено за 439 бюджетними програмами на суму 285 млрд 802,0 млн грн, або 97,8 відс. плану. У запланованих обсягах здійснені видатки за 151 бюджетною програмою на суму 159 млрд 649,0 млн грн, з яких 59,4 відс. становили видатки 17 Міністерства соціальної політики України за двома бюджетними програмами на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України для виплати пенсій і дотацію на виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, – 94 млрд 811,6 млн гривень.

За економічною класифікацією найбільшу частку займають поточні видатки, які становлять 96 – 98 % (Додаток Е). Проте протягом останніх років капітальні видатки мали тенденцію до зростання. Так у 2015 р. вони становили 247,9 млрд. грн., що на 550,6 млрд. грн., менше, ніж у 2017 році. Рівень їх виконання збільшився на 30,1%. Найбільшу частку капітальних видатків протягом 2015 – 2017 років займали:

- предмети та обладнання довгострокового користування – фактично план було виконано на 73,8%, хоча показник за 2016 рік – 81,9% та за 2015 рік – 80,7%;
- капітальні трансфери підприємствам - мають тенденцію до зменшення фактичних показників - з 79,2% до 68,7 %;
- капітальні міжбюджетні трансфери – виконано на 85,1% у 2017 та 2016 роках.;
- капітальне будівництво – 70,1% у 2017 році ніж 87,7% у 2015 році.

- капітальний ремонт – 84,6% на протязі всіх періодів звітності.

До основних проблем системи видатків державного бюджету також можна віднести:

- недовиконання по всіх статтях видатків, що загострює питання їх оптимізації.
- неузгодженість бюджетної резолюції з завданнями стимулювання економічного зростання.
- прояви соціальної незахищеності та бідності працівників бюджетної сфери. Незважаючи на те, що видатки на соціальне забезпечення (оплата праці, соціальні допомоги) займають значну частку державного бюджету, їх рівень зростає повільніше, аніж ціни на товари і послуги, а також темп інфляції.
- проблеми з наповненням державного бюджету, які з початку року стабільно посилюються, підштовхують уряд до скасування податкових пільг, посилення жорсткості фіскальних обмежень для підприємств та скорочення бюджетних видатків.

Отже, в умовах обмеженості бюджетних ресурсів Урядом проводилася виважена політика видатків, спрямована в першу чергу на підвищення обороноздатності держави, своєчасних виплат за борговими зобов'язаннями, фінансування відповідно до планових показників усіх соціальних виплат та допомог, а також забезпечення жорсткої економії бюджетних коштів. Удосконалення системи бюджетних видатків повинно здійснюватись у сфері управління, економічної діяльності, а також у соціальній сфері.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

3.1 Перспективи розвитку планування видатків Державного бюджету України

Важливим елементом удосконалення бюджетного планування є доступність інформації. Ефективне та результативне використання бюджетних коштів є однією з найважливіших проблем планування й виконання бюджету в умовах достатньо обмежених бюджетних ресурсів. Важливим кроком щодо вирішення цього питання є удосконалення системи управління видатками бюджету в частині підвищення результативності їх використання [24, с.28].

Основними завданнями при цьому визначено:

- обґрунтування пріоритетів при розподілі бюджетних ресурсів, застосування принципів перспективного бюджетного прогнозування і планування;
- оптимізація бюджетних програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів та удосконалення методології оцінки їх результативності;
- впровадження системи контролю за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів, системи оцінки результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Бюджетна політика, яка реалізується через систему бюджетних механізмів, повинна забезпечувати бюджетну рівновагу та ефективний вплив на соціально-економічні процеси. Механізм формування обсягу та структури доходів і видатків бюджету є важливою складовою бюджетного регулювання для забезпечення всебічного розвитку суспільства.

Розгляд проблем у сфері прогнозування і планування видатків бюджету свідчить, що існуюча система прогнозування і планування є недосконалою та непрозорою, а відсутність чіткого інструмента системи бюджетного прогнозування заважає досягненню економічного і соціального ефекту і, відповідно, поставленої мети, на яку виділяються бюджетні кошти.

Відсутність системи ефективного прогнозування і планування видатків бюджету впливає на обґрунтованість та об'єктивність макроекономічних показників, а коли прогнозні макропоказники є нереальними, при цьому ще й нестабільними, змінюються по декілька разів протягом формування і затвердження бюджету, то визначити реальні показники доходів проблематично, а надто – забезпечити їх виконання [33, с. 48].

Разом з тим проблеми соціально-економічного розвитку держави та сучасні виклики глобалізованого світу диктують нові вимоги, підтверджуючи тезу, що ефективність бюджетних видатків має бути чи не головним завданням як бюджетної, так і економічної політики України взагалі. Тільки прогнозування, орієнтоване на перспективу, дає можливість ефективно використовувати обмежені бюджетні ресурси на пріоритетні цілі соціально-економічного розвитку, забезпечуючи фінансову стійкість.

Прогнозування і планування видатків бюджету передбачають систему заходів нормативно-правового, законодавчого характеру та певних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення функціонування системи ефективного планування. За своєю суттю планування видатків бюджету є складовою загальнодержавної економічної політики.

Основними завданнями прогнозування і планування видатків бюджету є:

- забезпечення макроекономічних показників соціально-економічного розвитку держави;
- врахування всіх можливих джерел фінансування видатків;
- ефективний розподіл видатків за напрямками, галузями і сферами економіки;

- дотримання принципів прозорості та соціальної справедливості при розподілі бюджетних коштів;
- ефективне та результативне використання бюджетних коштів.

Прогнозування і планування видатків має здійснюватись знизу до верху – від суб'єктів господарювання державної форми власності, місцевих та регіональних органів влади до галузевих міністерств. На державному рівні уряд має узагальнювати зведені показники, порівнюючи їх з можливостями бюджету і національними пріоритетами [24, с. 35].

Дотримання науково обґрунтованих принципів і методів планування на всіх рівнях прогнозування і планування видатків бюджету дає можливість ефективніше використовувати бюджетні кошти і, відповідно, виконувати завдання, покладені на інструментарій бюджетного прогнозування і планування.

Тому необхідно вдосконалювати механізми сучасної статистичної бази розрахунку та оцінки ключових національних показників, підвищувати результативність відповідних інституційних структур, щоб за допомогою інструмента прогнозування і планування в бюджетному процесі забезпечувати ефективне управління та використання бюджетних коштів, посилювати вплив на динаміку соціально-економічних процесів. Без аналізу виконання бюджету попередніх років і ймовірних ризиків у майбутньому неможливо якісно спрогнозувати та спланувати видатки бюджету на наступний бюджетний період.

Прогноз видатків здійснюється залежно від того, яким є прогнозування: пошуковим чи фактичним (нормативним). Проте обидва види прогнозів мають доповнювати один одного, щоб забезпечити високу якість прогнозу і тим самим досягти поставлених цілей у найбільш короткий та ефективний спосіб. У нинішніх соціально-економічних умовах залишається актуальним питання поглиблення теоретико-методологічних засад впливу видатків бюджету на перспективу розвитку соціально-економічних процесів.

Прогнозування видатків бюджету створює базу для забезпечення послідовності, системності та результативності як бюджетної, так і економічної політики держави взагалі. Основою бюджетних видатків має стати як середньо- (2–3 роки), так і довгострокове (5 і більше років) прогнозування. Без нього бюджетний процес є неповним і недостатньо результативним; саме воно забезпечує результативність управління бюджетними ресурсами, якість управлінських рішень та ефективність використання бюджетних коштів [17, с.4].

Складання середньо- та довгострокового прогнозування бюджетів стимулюватиме розпорядників коштів розробляти власні стратегічні плани розвитку галузей, сфер і видів економічної діяльності, а також дотримуватися прогнозованих показників, тим самим рухатися вперед у досягненні пріоритетних цілей розвитку.

Прогнозування і планування мають здійснюватися на постійній, чітко визначеній нормативно-правовій основі з урахуванням імовірних ризиків, коливання цін, економічної кон'юнктури, структурних змін у сегментах ринку і різного роду припущень, які можуть виникнути в бюджетному періоді та матимуть вплив на кінцеві результати. Це дасть можливість безболісно оминати певні негаразди, втрати бюджету і зменшити вплив ризиків на динаміку соціально-економічних процесів [40, с. 85].

Методологічні засади ефективного прогнозування і планування видатків бюджету мають ґрунтуватися на відповідних методах, підходах і принципах, що розкривають як логіку самого прогнозу, так і характер його здійснення.

Ключовими принципами планування видатків бюджету має бути єдність бюджетів усіх рівнів, цілісність та узгодженість показників, обґрунтованість розрахунків і збалансованість бюджетної системи.

Використання нормативних показників, балансів і ресурсів дає можливість складати відповідні схеми й таблиці, які характеризують стан економіки, соціальної сфери, і вибудовувати напрями подальшого розвитку.

При прогнозуванні видатків бюджету важливо (особливо в умовах обмеженості бюджетних ресурсів) розрахувати оптимальні розміри та структуру видатків, щоб у найбільш ефективний, економний і результативний спосіб досягти стратегічних цілей.

Ураховуючи те, що видаткова частина бюджету прямо впливає на обсяги доходів бюджету, необхідно збільшити видаткову частину бюджету на базі обґрунтованих показників обсягів та структури видатків, що спричинить зростання дохідної частини бюджету і водночас стимулюватиме економічний розвиток. Щороку, за результатами попереднього бюджетного періоду, слід вносити корективи в плани бюджетних видатків на наступний рік з урахуванням досягнутих результатів, структурних змін в економіці та динаміки економічного розвитку. Середньо- та довгострокове прогнозування і планування мають ґрунтуватися, на нашу думку, передусім, на положеннях програмно-цільового методу, що забезпечує результативність бюджетних коштів за кожним напрямом їх витрачання [40, с. 112].

Повинен функціонувати прямий, тобто причинно-наслідковий, зв'язок між напрямом використання коштів і досягнутим результатом.

Моніторинг на постійній основі дає можливість тримати руку на пульсі та бачити недоліки або збої системи в цілому чи в її ланках відносно ефективного використання бюджетних ресурсів, а також їх вплив на темпи соціально-економічного розвитку країни.

Моніторинг дозволяє аналізувати доцільність розподілу і перерозподілу значної частки ВВП, якість та ефективність прийнятих управлінських рішень, чітко визначати пріоритети розвитку тієї чи іншої галузі економіки. Щорічне коригування обсягів фінансування з урахуванням проблемних питань, які заважають ефективному розвитку галузей економіки, дозволяє раціональніше використовувати бюджетні кошти, їх розпорядникам досягати кращих результативних показників, що сприятиме вдосконаленню економічної стратегії країни.

Головні розпорядники коштів при формуванні прогнозних макропоказників повинні враховувати пріоритети галузі, які входять до сфери їх управління, і дотримуватись одного з основних принципів, на якому ґрунтується бюджетна система – ефективності та результативності використання визначеного бюджетом обсягу коштів. Крім того, напрями їх використання мають бути узгоджені з параметрами соціально-економічної політики держави, відповідати її цілям і завданням [29].

Державні цільові та галузеві бюджетні програми мають відповідати національним пріоритетам соціально-економічного розвитку з урахуванням можливостей бюджету, що сприятиме послідовності, ефективності та результативності бюджетної політики, а це, у свою чергу, забезпечить системність дій у далекоглядній економічній політиці держави, активізацію інвестиційно-інноваційних процесів, сприятиме структурним змінам в економіці, фінансовій стабільності та підвищенню рівня життя населення.

Соціально-економічний розвиток України залежить від бюджетної політики у сфері держаних видатків. Останніми роками державний бюджет спрямовано на підвищення рівня добробуту громадян та розвиток економіки, що включає соціальний захист населення, стійке економічне зростання, підтримку розвитку базових галузей економіки, реалізацію інфраструктурних проектів.

Основними напрямками використання бюджетних коштів визначено економічну та соціальну сферу, національну оборону, державне управління та міжнародні відносини та обслуговування боргу. Спрямованість державних видатків на соціальне забезпечення населення, а також зростання їх обсягу значно впливає на розвиток соціальної та економічної сфери [31].

Разом з цим, економічною наукою точно не визначено, як саме збільшення або зменшення витрат бюджету позначається на забезпеченні економічного зростання, який вплив мають державні витрати на зростання економіки, тобто питання покращання соціально-економічної ситуації результативності бюджетних видатків залишається відкритим. Бюджетні

призначення мають сприяти вирішенню пріоритетних завдань, а саме забезпечувати асигнуваннями заходи, спрямовані на розвиток основних галузей економіки, фінансувати реалізацію комплексних економічних програм, розвивати інфраструктуру виробництва швидкими темпами

Останніми роками здійснено вагомі заходи щодо посилення обґрунтованості планування видаткової частини бюджету, її впливу на економічне зростання та соціальний розвиток суспільства.

Важливим є визначення основних напрямів бюджетних видатків з метою забезпечення стратегічної спрямованості розвитку економіки.

Планування бюджетних показників має ґрунтуватися на агрегованих показниках економічного та соціального розвитку.

У процесі бюджетного прогнозування належить брати до уваги показники, які характеризують динаміку стану економіки з урахуванням впливу зовнішніх чинників, визначати взаємний вплив фінансово-бюджетних і соціально-економічних показників, оптимізувати розподіл та оцінити ефективність використання бюджетних ресурсів у коротко- і середньостроковій перспективі для вирішення питань забезпечення обмеженими бюджетними ресурсами пріоритетних напрямів розвитку економіки та соціальної сфери [40, с.114].

Перспективне прогнозування видатків бюджету є важливим інструментом державного регулювання економічних і соціальних процесів, оскільки обґрунтовує напрями використання бюджетних коштів у майбутньому з урахуванням визначених цілей та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави на середньо- та довгострокову перспективу.

Сучасний етап розвитку бюджетних відносин характеризується посиленням ролі бюджетних видатків у процесі регулювання соціально-економічного розвитку держави та регіонів, підвищенням обґрунтованості планування бюджету, його впливу на економічне зростання та соціальний розвиток.

Для найбільш ефективного розподілу бюджетних ресурсів здійснюється подальше удосконалення планування і виконання видаткової частини бюджету на основі програмно-цільового методу, насамперед, як складової системи перспективного бюджетного прогнозування та планування.

З метою посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за досягнення встановлених цілей, упорядкування і підвищення результативності та ефективності державних видатків доцільним є впровадження стратегічного планування в практику роботи головних розпорядників бюджетних коштів та складання ними належних планів діяльності на поточний і наступні три бюджетні періоди, орієнтовані на результат [38, с.54].

Отже, удосконалення механізму планування видатків посідає важливе місце у бюджетному процесі держави як інструменту підвищення рівня ефективності, результативності та прозорості використання бюджетних коштів. Важливим є питання оптимізації показників дефіциту бюджету та бюджетних видатків відповідно до пріоритетів економічної політики країни, підвищення ефективності використання інституту бюджету в сфері стимулювання внутрішнього попиту та зростання економіки.

Постає необхідність удосконалення методологічних засад планування бюджету в частині визначення соціально-економічного ефекту від здійснення видатків у середньостроковому періоді. У майбутньому наукові дослідження із зазначеної проблематики необхідно продовжувати з метою розвитку системи планування видаткової частини державного бюджету. Тобто важливою є розробка методологічних засад складання органами влади планів діяльності на відповідний період на основі цілей, завдань та очікуваних результатів функціонування у перспективі відповідно до встановлених пріоритетів у державних програмних документах.

3.2 Удосконалення механізму планування видатків Державного бюджету України

Україна проводить політику в умовах обмеженості бюджетних коштів, які не повною мірою забезпечують потреби суспільства держави. Важливим є підвищення ефективності бюджетної політики в частині розвитку системи бюджетного планування як інструменту державного регулювання суспільного зростання, формування управлінських механізмів забезпечення результативності бюджетних видатків з позицій оптимізації їх обсягу та підвищення рівня відповідності загальнодержавним стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку [20, с.231].

Воно пов'язує макроекономічні прогнози за бюджетними доходами з пропозиціями за державними витратами. Бюджетне планування є одним із дієвих інструментів підвищення рівня обґрунтованості бюджетних витрат. Вагомим питанням у розвитку бюджетного планування є розробка методології планування з урахуванням економічних особливостей країни.

Політика формування видаткової частини бюджету передбачає втручання держави у економічні процеси. Спрямування бюджетних коштів на підтримку галузей може бути економічно обґрунтовано, якщо будуть створені умови для підвищення конкурентоспроможності економіки та поліпшення добробуту населення. Для забезпечення соціально-економічного зростання відповідно до положень економічної теорії, центральне місце належить державі у таких сферах економічної діяльності [24, с. 38]:

- підтримка інвестиційно- інноваційної діяльності учасників ринку як основної складової створення умов для економічного розвитку, передусім вкладень у сучасні технології, в яких потребується прискорення розвитку України;
- інвестування у розвиток інфраструктури, в тому числі транспорту, що сприятиме виходу на ринок суб'єктів підприємницької діяльності, які виробляють товари та надають послуги із меншою собівартістю з метою

витіснення монополістів та розширення внутрішнього ринку товарів та послуг;

– направлення бюджетних коштів у такі сфери діяльності, де можливий зростаючий ефект доходу від обсягів виробництва або впливу на розвиток науки, освіти, охорони здоров'я.

Удосконалення механізму ефективного планування бюджетними видатками потребує запровадження системи оцінювання обґрунтованості проекту бюджету. Зазначене пояснюється неможливістю вироблення єдиної позиції у зв'язку із різноманітністю національних, соціальних та економічних, історичних та геополітичних умов розвитку кожної держави. Так Світовий банк та Міжнародний валютний фонд у своїх рекомендаціях щодо якісного управління державними видатками наголошують не на оптимізації обсягів видатків, а саме на принципах ефективного управління державними коштами.

До таких принципів належать: прозорість бюджету, стабільність та довгострокова стійкість бюджету, ефективна та справедлива система міжбюджетних відносин, консолідація бюджетного процесу, застосування програмно-цільового методу бюджетного планування [10, с.116].

Запровадження у бюджетний механізм системи зазначених принципів ефективного управління державними коштами, забезпечення їх дотримання та проведення аналізу ступеня їх виконання доцільно здійснювати на основі показників, що мають бути визначені з урахуванням адаптації критеріїв оцінювання до національних особливостей соціального та економічного розвитку та існування держави.

Для запровадження системи оцінювання у процес планування, розгляду, ухвалення та виконання проектів державного та місцевих бюджетів потребується розробка науково обґрунтованого механізму оцінювання показників видаткової частини. Водночас важливим є удосконалення механізму посилення позитивного впливу держави на соціально-економічний розвиток на основі переходу від управління видатками до управління

запланованими результатами як складової бюджетного планування [23, с. 233].

Розробка прогнозних бюджетних показників на довгострокову перспективу на основі діючих нормативно-правових актів, бюджетної стратегії з урахуванням незмінності законодавчої бази та циклічності економічного розвитку сприятиме підвищенню керованості бюджетного процесу. Від виваженості та своєчасності прийняття зазначених рішень залежить рівень ефективності бюджетної політики та функціонування бюджетної системи в цілому. Розробка довгострокової бюджетної політики повинна відбуватися виходячи з інституційного розвитку країни, невідповідність її отриманих результатів встановленим цілям є наслідком недостатнього врахування інституційного середовища суспільства [14, с. 76].

Прийняття нормативно-правових актів щодо збільшення видаткової частини бюджету без визначення відповідних доходів бюджету призводить до необхідності призупинення дії окремих вимог законів та інших актів законодавства при затвердженні бюджету на наступний період із метою досягнення бюджетної збалансованості, що свідчить про недостатній рівень ефективності функціонування інститутів, які забезпечують реалізацію бюджетної політики.

Важливим кроком щодо вирішення цього питання є удосконалення системи нормативно-правового регулювання з метою створення відповідних умов для підвищення результативності управління видатками бюджету в частині їх використання.

Інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку.

Видатки Державного бюджету України за 2008- 2017 роки наведено у таблиці (Додаток Ж).

Встановлено, що темпи зростання видаткової частини не співпадають із темпами зростання обсягу валового внутрішнього продукту. Найвищий

показник зростання видатків відбувся у 2010 році – 41,2%, який перевищив темпи зростання ВВП на 9,6%, що призвело до зростання питомої ваги видатків у ВВП порівняно із 2009 роком на 1,3% та склало 19,5%. Зменшення показника зростання видаткової частини (107,1%) порівняно із зростанням ВВП (120,3%) склалося у 2013 році та становило 13,2% [13,15,34].

У 2014 та 2015 роках темпи зростання видатків перевищили аналогічний показник ВВП на 4,7% та 1,6% відповідно. При тому, що у 2016 році видатки збільшувались меншими темпами за ВВП на 3,7%, у 2017 році обсяги зростання державних видатків перевищили відсоткове значення збільшення ВВП на 8,1%. За період 2008-2017 років частка обсягу видатків у ВВП в середньому становила 19,5% відсотка. Вказаний показник у 2009 році зменшився на 5,3 відсоткових пункти та склав 18,2%. З 2010 року показник мав тенденцію до зростання і у 2012 року становив найвище значення за досліджуваний період – 21%. З 2013 року показник зменшився до 18,7%, протягом 2014-2016 років склав у середньому 19,5%, а у 2017 році зріс до 20,4%.

Проведений аналіз свідчить про важливість удосконалення бюджетних інструментів управління видатковою частиною державного бюджету, що мають ґрунтуватись на принципах передбачуваності рівня податкового навантаження на розвиток національного виробництва, прогнозованості обсягів валового внутрішнього продукту та формування на цій основі видатків державного бюджету, враховуючи пріоритети державної політики галузевого розвитку економіки держави.

Розробка бюджетної політики у сфері планування видатків повинна відбуватися, виходячи з інституційного розвитку країни. На даному етапі соціально-економічного розвитку застосування державного бюджету як дієвого інструменту макроекономічного регулювання має ґрунтуватись на проведенні зваженої політики щодо забезпечення відповідності темпів зростання бюджетних витрат темпам зростання вітчизняної економіки,

реалізації бюджетних програм, спрямованих на усунення інфраструктурних обмежень в економіці [29].

Підвищення конкурентоспроможності економіки країни, якості державних послуг, рівня життя населення вимагає реалізації стратегії оптимізації обсягу видатків бюджету одночасно із посиленням їх результативності.

Пріоритетним напрямом бюджетної політики є зростання ефективності державних інвестицій, посилення стимулюючої складової системи бюджетного регулювання. Водночас бюджетна політика підтримки пріоритетних галузей економіки повинна бути спрямована на якісні зміни її структури, мати визначений часовий лаг дії та належним чином адаптуватись до змін стратегії соціального та економічного розвитку суспільства.

Враховуючи рівень наповнюваності бюджету в сучасних умовах, вагомими є підвищення рівня результативності використання бюджетних коштів. Підвищення ефективності системи планування бюджетних видатків як основного інструменту бюджетної політики соціально-економічного розвитку передбачає подальше поглиблення програмно-цільового методу у бюджетному процесі, запровадження стратегічного бюджетного планування та прогнозування.

Під час складання проекту державного бюджету та формування прогнозних бюджетних показників виникають питання щодо перегляду основних напрямів бюджетної політики в контексті реалізації пріоритетів економічного реформування, зокрема модернізації інфраструктури та базових секторів. Важливим є забезпечення взаємоузгодженості видатків у певній галузі із соціально-економічними прогнозами розвитку країни на середньострокову перспективу та органів державної влади на коротко- і середньостроковий періоди [33, с. 28].

Послідовність процесів реалізації стратегічного бюджетного планування і прогнозування можна представити у вигляді схеми, наведеної у додатку 3.

Центральним органом виконавчої влади у сфері фінансів здійснено вагомі кроки у напрямі запровадження стратегічного та середньострокового бюджетного планування. З метою підвищення прозорості, передбачуваності та стабілізації бюджетної політики у сфері управління видатками та виконання умов надання Україні макрофінансової (кредитної) допомоги ЄС, що включені до Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС, Міністерством фінансів України переглянуто вимоги Бюджетного кодексу щодо закріплення чітких бюджетних правил, зокрема визначено перелік випадків внесення змін до закону про Державний бюджет України [1].

У напрямі поглиблення стратегічного планування на рівні головних розпорядників коштів прийнято накази Міністерства фінансів України «Про внесення змін до Інструкції з підготовки бюджетних запитів» від 15 червня 2015 року №554 та «Про затвердження змін до наказу Міністерства фінансів України від 10 грудня 2010 року № 1536» від 15 червня 2015 року №553, якими змінено підходи до формування бюджетних документів на етапі планування державного бюджету [3,4].

Удосконалено форму бюджетного запиту та паспорту бюджетної програми в частині визначення конкретних стратегічних цілей та результатів діяльності на середньостроковий період відповідно до державних пріоритетів. Результативні показники бюджетних програм мають бути чітко підпорядкованими стратегічним цілям міністерства або відомства та висвітлювати ефективність надання державних послуг, що відповідають ролі розпорядника у реалізації державної політики у відповідній галузі [45].

Збалансування бюджету доцільно здійснювати на основі запровадження ефективної системи довгострокового планування, що створює умови для стабілізації і передбачуваності макропоказників економічного зростання, оптимізації державних видатків, підвищення рівня їх результативності, в тому числі за рахунок проведення структурних реформ у галузях бюджету. Методологічна та нормативно-правова база для середньострокового та стратегічного бюджетного планування і

прогнозування потребує удосконалення з метою створення умов для розрахунку обсягів бюджетних призначень на перспективу, що забезпечить реалізацію строкової бюджетної політики. Нагальною необхідністю є взаємна узгодженість всіх нормативних і програмних документів з питань стратегічного планування та їх розробки.

Сучасний стан національної економіки зумовлює необхідність подальшого вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку та повноцінного запровадження стратегічного планування роботи в органах державної влади, яке передбачає планування заходів з розробки прогнозних і програмних документів, з реалізації та контролю за їх виконанням.

Оцінка обсягів видатків бюджету на середньострокову перспективу потребує узгодження пріоритетів соціально-економічного розвитку держави з бюджетною політикою на середньострокову перспективу, чітко поставлених перспективних цілей, що мають бути відображені у системі планових і прогнозних документів, що у свою чергу обумовлює важливість розробки Концепції довгострокового соціально-економічного розвитку України і запровадження системи стратегічного управління соціально-економічним розвитком країни.

Отже, прогнозування видатків бюджету створює базу для забезпечення послідовності, системності та результативності як бюджетної, так і економічної політики держави взагалі. Основою бюджетних видатків має стати як середньо- (2–3 роки), так і довгострокове (5 і більше років) прогнозування. Без нього бюджетний процес є неповним і недостатньо результативним; саме воно забезпечує результативність управління бюджетними ресурсами, якість управлінських рішень та ефективність використання бюджетних коштів.

Складання середньо- та довгострокового прогнозування бюджетів стимулюватиме розпорядників коштів розробляти власні стратегічні плани розвитку галузей, сфер і видів економічної діяльності, а також дотримуватися

прогнозованих показників, тим самим рухатися вперед у досягненні пріоритетних цілей розвитку.

Прогнозування і планування мають здійснюватися на постійній, чітко визначеній нормативно-правовій основі з урахуванням імовірних ризиків, коливання цін, економічної кон'юнктури, структурних змін у сегментах ринку і різного роду припущень, які можуть виникнути в бюджетному періоді та матимуть вплив на кінцеві результати. Це дасть можливість безболісно оминати певні негаразди, втрати бюджету і зменшити вплив ризиків на динаміку соціально-економічних процесів

Сучасний етап розвитку бюджетних відносин характеризується посиленням ролі бюджетних видатків у процесі регулювання соціально-економічного розвитку країни та територій. Останніми роками здійснено відповідні заходи щодо посилення обґрунтованості планування видаткової частини бюджету, її впливу на економічне зростання та соціальний розвиток суспільства.

Для забезпечення соціально-економічного зростання відповідно до положень економічної теорії, центральне місце належить державі у таких сферах економічної діяльності: підтримка інвестиційно-інноваційної діяльності учасників ринку; інвестування у розвиток інфраструктури; направлення бюджетних коштів у такі сфери діяльності, де можливий зростаючий ефект доходу від обсягів виробництва або впливу на розвиток науки, освіти, охорони здоров'я.

Важливим кроком є удосконалення системи нормативно-правового регулювання з метою створення відповідних умов для підвищення результативності управління видатками бюджету в частині їх використання.

Бюджетне планування є основою фінансового планування, що встановлює обсяги, джерела та цілеспрямованість використання бюджетних асигнувань на всіх рівнях управління: державному, регіональному, муніципальному, районному, сільському та селищному.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження щодо планування видатків Державного бюджету України, можна зробити наступні висновки, а саме:

1. Видатки державного бюджету – це категорія, інструмент або економічні відносини, які призначені для розподілу фінансових ресурсів держави та їх використання за галузями, територіальними і цільовими призначенням. Видатки державного бюджету відіграють важливу роль в розвитку країни, вони є основою забезпечення фінансування соціальних програм, регулювання економіки, проведення структурної перебудови народного господарства, створення загальних умов розвитку ринкових відносин, збільшення обсягів кредитування юридичних та фізичних осіб, розвитку міжнародних відносин та інших важливих напрямів діяльності. Залежно від економічного змісту видатки бюджету поділяються на поточні та видатки розвитку, їх групування встановлюється за економічною класифікацією видатків бюджету.

2. Планування видатків державного бюджету являє собою комплекс заходів щодо визначення напрямів та обсягів використання бюджетних коштів і здійснюється органами державної влади з метою забезпечення реалізації пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Кінцевим результатом процесу бюджетного планування є сукупність рішень і бюджетних показників у вигляді державного та зведеного бюджетів з врахуванням змін, що відбулися або очікуються у бюджетній сфері.

3. Аналіз виконання Державного бюджету України в 2013–2017 рр. показав, що в загальному ситуація, яка склалася в поточному році, є позитивною. З аналізу видатків за економічною класифікацією зрозуміло, що в Україні досить незначний обсяг коштів спрямовується на фінансування капітальних потреб (так, у 2017 році їх частка становила лише 1,3%). Проте виявлено, що їх обсяг зростає швидше, ніж обсяг поточних видатків. У 2017

році порівняно з 2014 роком капітальні видатки зросли в 2,8 разів, поточні – у 1,8 разів.

4. Оцінка програмної класифікації видатків показала, що існує значний розрив між мінімальним і максимальним темпом росту видатків на фінансування головних розпорядників бюджетних коштів: якщо фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства України збільшилося у 2017 року на 286,1% порівняно з 2016 роком то Міністерства оборони України – лише на 3,5%, а Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України взагалі зменшилося на 38,2%.

5. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів Урядом проводилася виважена політика видатків, спрямована в першу чергу на підвищення обороноздатності держави, своєчасних виплат за борговими зобов'язаннями, фінансування відповідно до планових показників усіх соціальних виплат та допомог, а також забезпечення жорсткої економії бюджетних коштів. Удосконалення системи бюджетних видатків повинно здійснюватись у сфері управління, економічної діяльності, а також у соціальній сфері.

В роботі запропоновано та надані пропозиції, а саме:

- важливим кроком є удосконалення системи нормативно-правового регулювання з метою створення відповідних умов для підвищення результативності управління видатками бюджету в частині їх використання;
- перспективне прогнозування видатків бюджету є важливим інструментом державного регулювання економічних і соціальних процесів, оскільки обґрунтовує напрями використання бюджетних коштів у майбутньому з урахуванням визначених цілей та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави на середньо- та довгострокову перспективу;
- прогнозування і планування мають здійснюватися на постійній, чітко визначеній нормативно-правовій основі з урахуванням імовірних ризиків, коливання цін, економічної кон'юнктури, структурних змін у сегментах ринку і різного роду припущень, які можуть виникнути в бюджетному періоді та матимуть вплив на кінцеві результати;

- основою бюджетних видатків має стати як середньо- (2–3 роки), так і довгострокове (5 і більше років) прогнозування. Складання середньо- та довгострокового прогнозування бюджетів стимулюватиме розпорядників коштів розробляти власні стратегічні плани розвитку галузей, сфер і видів економічної діяльності, а також дотримуватися прогнозованих показників, тим самим рухатися вперед у досягненні пріоритетних цілей розвитку;
- підвищення ефективності системи планування бюджетних видатків як основного інструменту бюджетної політики соціально-економічного розвитку передбачає подальше поглиблення програмно-цільового методу у бюджетному процесі, запровадження стратегічного бюджетного планування та прогнозування;
- результативні показники бюджетних програм мають бути чітко підпорядкованими стратегічним цілям міністерства або відомства та висвітлювати ефективність надання державних послуг, що відповідають ролі розпорядника у реалізації державної політики у відповідній галузі;
- пріоритетним напрямом бюджетної політики є зростання ефективності державних інвестицій, посилення стимулюючої складової системи бюджетного регулювання.

6. Удосконалення механізму планування видатків посідає важливе місце у бюджетному процесі держави як інструменту підвищення рівня ефективності, результативності та прозорості використання бюджетних коштів. Важливим є питання оптимізації показників дефіциту бюджету та бюджетних видатків відповідно до пріоритетів економічної політики країни, підвищення ефективності використання інституту бюджету в сфері стимулювання внутрішнього попиту та зростання економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] :Закон України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Про відкритість використання публічних коштів [Електронний ресурс] : Закон України від 11 лют.2015 р. № 183-VIII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/183-19>
3. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 лют. 2016 р. № 68/2016. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>
4. Арутюнов В. Х. Методологія соціально-економічного пізнання : навч. посіб. / В. Х. Арутюнов,В. М. Мішин, В. М. Свінціцький. – Київ : КНЕУ, 2005. – 353 с.
5. Боярко І.М. Ефективність фінансів державного сектору економіки в системі управління соціально_економічним розвитком України : моногр. / Дехтяр Н.А., Дейнека О.В. – Суми : Університетська книга, 2016. – 165 с.
6. Бюджетна система : підручник / за ред. С. І. Юрія,В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль :ТНЕУ, 2013. – 624 с.
7. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / Л. В. Панкевич, М. А. Зварич, П. Я. Могиляк, Б. І. Хомічак. – Київ : Знання, 2006. – 293 с.
8. Бюджетна політика та бюджетне планування в умовах прогновної невизначеності: регіональний рівень : наук.-метод. розробка / авт. кол. :А. Г. Ахламов, О. В. Голинська. - К. : НАДУ, 2010. - 44 с.
9. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2017 року / В. В. Зубенко,І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін. ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – Київ, 2018. – 72 с.

- 10.Булгакова С.О. Формування і функціонування бюджетної системи України : моногр. ; [Колодій О.Т., Єрмошенко Л.В. та ін. за заг. ред. А.А. Мазараки]. – К. : Книга, 2013. – 344 с.
- 11.Василик О.Д. Теорія фінансів : підруч. – К. : НІОС, 2003. – 416 с.
- 12.Даниленко А.І.Удосконалення моделі управління економікою та фінансові механізми її реалізації // Економіка України. – 2013. – № 5. – С. 4
- 13.Державна Казначейська служба України// Електронний ресурс: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194> .
14. Жибер Т. В. Удосконалення процесу бюджетування в Україні // Фінанси України. – 2009. – №8. – С. 76–81.
- 15.Звіти про виконання Державного бюджету України за 2013-2017 роки // Міністерство фінансів України.
- 16.Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання / І. В. Запатріна. – К. : Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. – 528 с.
17. Золотогоров В. Г. Экономика: энциклопедический словарь / В. Г. Золотогоров. – Мн. : Книжный Дом,2004. – 720 с.
- 18.Крикун Т. І. Інституційні засади розвитку системи управління видатками бюджету [Електронний ресурс] / Т. І. Крикун. - Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2012_1/Krikun.pdf.
- 19.Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. /Л. Є. Клець. – Київ : Центр учб. л-ри, 2007. – 640 с.
- 20.Лозова О. М.Державні видатки у бюджетному регулюванні економічної стабілізації /О. М. Лозова//Наука й економіка. – 2015. – № 1 (17).–С. 28-36.
- 21.Лютий І. Суперечності планування видаткової частини Державного бюджету України / І. Лютий, Л. Савич // Формування ринкової економіки в Україні. –2014. – № 19. – С. 81-87.
- 22.Мельник О. Г. Методи бюджетного панування / О. Г. Мельник // Фінанси України. – 2013. – № 12. – С.37–46.

23. Михайленко С. В. Міжнародний досвід планування бюджету / С. В. Михайленко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 9 (111). – С. 215-222.
24. Мітюков І. О. Бюджетна реформа і основні напрями вдосконалення бюджетної політики та політики держави у сфері публічних фінансів: доповіді, виступи міжнар. наук.-практ. конфер. [«Бюджетна реформа в Україні: проблеми та шляхи їх розв’язання»]. – К. : НДФІ, 2015. – С. 35-46.
25. Мярковський А. І. Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни / А. І. Мярковський, І. Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2016. – № 5. – С. 5–15
26. Надрага В. І. Соціальні видатки в контексті фінансової стабільності України / В. І. Надрага // Фінанси України. – 2014. – №9. – С. 43-51.
27. Набока Т. С. Оптимізація структури видаткової частини бюджету [Електронний ресурс] / Т. С. Набока // Економіка України. – 2014. – № 1. – С. 51-62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/EkUk_2014_1_5.pdf251
28. Остріщенко Ю. В. Передумови та інструменти оптимізації управління видатковою частиною місцевих бюджетів / Ю. В. Остріщенко // Наукові праці НДФІ. – 2016. – Вип. 2. – С.63–74.
29. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): монографія / В. М. Опарін. – [Вид. 2-ге, без змін.] – К. :КНЕУ, 2006. – 240 с.
30. Оптимізація процесів бюджетного прогнозування та планування в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
31. Офіційний сайт Державної Казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23593>.
32. Офіційний сайт інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/news/435/>

33. Остріщенко Ю. В. Теоретико-методологічні засади запровадження програмно-цільового методу на місцевому рівні / Ю. В. Остріщенко // Наукові праці НДФІ. – 2014. – Вип. 2. – С. 84–91
34. Остріщенко Ю. В. Досвід застосування елементів стратегічного бюджетного планування в країнах з ринковою економікою / Ю. В. Остріщенко // Наукові праці НДФІ. – 2011. – Вип. 1. – С. 21–29.
35. Озерчук О. В. Вплив бюджетних видатків на інвестиційну діяльність в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Озерчук // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2013. – Т. 18, Вип. 2(1). – С. 66–71. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vonu_econ_2013_18_2\(1\)_17.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vonu_econ_2013_18_2(1)_17.pdf)
36. Показники виконання Державного бюджету України за 2013-2017рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
37. Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2017 рік. Підсумки соціально-економічного розвитку України за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.zakonoproekt.org.ua/Data/docs/Pojasnjuvaljna_zapyska_09_01_2018.htm.
38. Плєскач В.Л. Концептуальні підходи щодо створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу доходів і видатків бюджетів регіонів / В.Л. Плєскач // Фінанси України. – 2015. – № 5. – С. 41-55.
39. Програмно-цільовий метод формування бюджету / Л. П. Літвінцева, І. В. Ряшенцева, Н. М. Товста. – К. : Міністерство фінансів України; Проект підтримки економічної та фіскальної реформи, 2012. – 51 с. 117.
40. Радіонов Ю.Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів // Фінанси України. – 2016. – № 5. – С. 47–55.
41. Салямон-Міхєєва К. Д. Сучасний стан формування видатків бюджету України: особливості використання / К. Д. Салямон-Міхєєва // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2015. - № 4 (47). – С. 72-81. 10.

42. Самошкіна О. А. Перспективне прогнозування видатків бюджету та його вплив на соціально-економічний розвиток / О. А. Самошкіна // Наукові праці НДФІ. – 2014. – № 4 (45). – С. 112-117.
43. Сафонова Л. Д. Бюджетний менеджмент: Навч.–метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2013. – 186 с.
44. Сергєєв М. О. Напрями удосконалення бюджетного планування із метою покращення бюджетного процесу в Україні // Національна академія наук України. – 27–29 жовтня 2011. – 136 с.
45. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 560 с.
46. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів / Т. Станкус. – Х. : Фактор, 2017. – 128 с.
47. Савка В. В. Реформування системи планування та фінансування видатків місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / В. В. Савка // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2016. – Вип. 2. – С. 304–313. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvldu_e_2013_2_35.pdf
48. Фартушна А.І. Оцінка результативності та ефективності реалізації державних цільових програм в Україні / А.І. Фартушна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2017-2/doc/2/12.pdf>
49. Фещенко Л. В. Бюджетна система України / Л. В. Фещенко, П. В. Проноза, Н. В. Кузьминчук. – К. : Кондор, 2008. – 440 с.
50. Чугунов І.Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання : навч. посіб. – К. : НДФІ, 2015. – 259 с.
51. Цигилик Н. О. Особливості бюджетного планування в Україні та шляхи його покращення // Львівський політехнічний національний університет інституційних репозиторіїв. – 2011. – С. 601 – 604
52. Юрій С. І. Казначейська система / С. І. Юрій, В. І. Стоян, М. Й. Мац. – Тернопіль, 2012. – 394 с.

ДОДАТКИ

Додаток А**Таблиця**

**Підходи до визначення терміну «видатки бюджету»
(синоніми – державні видатки, бюджетні видатки, видатки державного бюджету)**

Визначення	Автор	Рік
Видатки бюджету є інструментом досягнення вищого критерію справедливості у розподілі державних благ з метою досягнення граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства	Ярошенко Ф.О.	2010
Державні видатки є сукупністю фінансових відносин із приводу використання держаних фондів грошових ресурсів із метою фінансування соціально-економічного розвитку держави	Федосов В.М., Юрій С.І.	2010
Видатки державного бюджету – це законодавчо визначені норми і напрями використання бюджетних коштів	Буряк П.Ю., Смоленська С.Д., Татарин Н.Б.	2010
Видатки бюджету – кошти, що спрямовуються на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум	Піхоцька О.М	2010
	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л.	2007
	Чугугнов І.Я.	2005
	Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.	2004
Видатки бюджету являють собою економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованого фонду грошових коштів і його використанням за цільовим призначенням	Фещенко Л.В., Проноза П.В., Кузьминчук Н.В	2008
Видатки бюджету – це економічні відносини, на основі яких здійснюється процес використання грошових ресурсів централізованого фонду для виконання державою своїх функцій	Клець Л.Є.	2007
Видатки бюджету відображають витрати держави на виконання її функцій	Пасічник Ю.В.	2005
Видатки державного бюджету – це економічні відносини, що виникають у зв'язку з розподілом фонду коштів держави і його використанням за галузевим, цільовим і територіальним призначенням	Амоша О.І.	2004
Видатки бюджетів за своєю економічною сутністю є інструментом досягнення вищого критерію справедливості і корисності для кожного члена суспільства	Василик О.Д.	2002

Джерело: розроблено автором на підставі даних [13,19,43,48,52].

ДОДАТОК Б

Таблиця

Динаміка та структура видатків Державного бюджету України в розрізі функціональної класифікації за період 2013–2017 рр

Статті видатків	2013		2014		2015		2016		2017		Відхилення (+,-) 2017 р. від 2013р		
	сума, млрд грн	у % до підс умку	сума, млрд грн	у % до підсум ку	сума, млрд грн	у % до підсум ку	сума, млрд грн	у % до підсум ку	сума, млрд грн	у % до підсум ку	абсол ютне млрд грн	питомої ваги, в.п	віднос не, %
Загальнодержавні функції, в т. ч	50,1	17,42	196,43	45,14	277,10	41,6	313,45	45,65	142,5	25,14	92,4	7,72	в 1,8 р
Оборона	14,8	5,15	27,36	6,29	52,01	7,8	59,40	8,65	74,3	13,11	59,5	7,96	в 4 р.
Громадський порядок, безпека та судов.влада	39,2	13,63	44,62	10,25	54,64	8,2	71,67	10,43	87,9	15,51	48,7	1,88	в 1.2 р
Охорона навколишнього природ. середовища	4,6	1,60	2,6	0,6	4,05	0,61	4,77	0,69	4,74	0,82	0,14	-0,78	в 3 р
Житлово-комунальне господарство	0,96	0,33	0,43	0,10	0,19	0,03	0,24	0,03	0,17	0,03	-0,79	-0,3	-48
Охорона здоров'я	12,9	4,49	10,58	2,43	11,45	1,72	12,46	1,81	16,7	2,95	3,8	-1,54	+29,5
Духовний та фізичний розвиток	5,11	1,78	4,87	1,12	6,62	0,99	4,96	0,72	7,9	1,39	2,79	-0,39	+54,6
Освіта	30,9	10,74	28,68	6,59	30,19	4,53	34,83	5,07	41,3	7,29	10,4	-3,45	+33,6
Соціальний захист та соціальне забезпечення	88,5	30,50	80,59	18,52	103,72	15,57	151,97	22,13	144,5	25,49	56	-5,01	+63,2
Економічна діяльність	41,3	14,36	38,98	8,96	39,9	5,99	32,84	4,78	47,0	8,29	5,7	-6,07	+13,8
всього	287,6	100	435,14	100	666,04	100	686,59	100	566,9	100	279,3	x	+97,1

Джерело: складено автором на підставі даних [13,15,34].

ДОДАТОК В

Таблиця

Структура видатків державного бюджету України за 2013-2017 роки

Найменування згідно з відомчою класифікацією видатків	Роки							
	2014, млн. грн.	питома вага%	2015, млн. грн.	питома вага, %	2016, млн. грн.	питома вага, %	2017, млн. грн.	питома вага, %
Міністерство фінансів України	126397,3	37,4%	147651,9	40,8%	137223,2	32,7%	1749066,8	0,4%
Міністерство соціальної політики України	62 800,2	18,6%	53 872,4	14,9%	88 639,2	21,1%	92996,0	20,1%
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України	20 611,6	6,1%	21 773,9	6,0%	24304,4	5,8%	26763,5	5,8%
Міністерство оборони України	15281,2	4,5%	17 402,2	4,8%	27346,3	6,5%	58026,9	1,25%
Міністерство внутрішніх справ України	13 858,4	4,1%	14 434,6	4,0%	16 059,7	3,8%	19064,7	4,1%
Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	8 803,0	2,6%	10 062,2	2,8%	15 651,3	3,7%	19979,1	4,2%
Міністерство охорони здоров'я України	8 273,1	2,5%	9 878,7	2,7%	10 001,8	2,4%	710083,	2,2%
Міністерство аграрної політики та продовольства України	11 589,8	3,4%	12 046,4	3,3%	8 721,2	2,1%	8511,2	1,8%
Інші видатки	71 616,9	21,2%	74 463,6	20,6%	103 927,9	24,8%	268043,9	58%
	337639,1	100,0%	361 585,9	100,0%	419 843,8	100,0%	462211,7	100,0%

Джерело: складено автором на підставі даних [13,15,34].

ДОДАТОК Г

Таблиця

Капітальні та поточні видатки бюджету за економічною класифікацією

Видатки за економічною класифікацією	Державний бюджет				
	2013	2014	2015	2016	2017
Капітальні видатки					
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	5,5	5,8	4,2	9,1	7,6
Капітальне будівництво	1,1	1,3	5,7	2,4	4,7
Капітальний ремонт	3,03	3,5	9,8	1,1	2,2
Реконструкція та реставрація	1,2	1,6	3,9	1,9	2,7
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	4,5	4,7	7,6	5,6	7,7
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	4,7	4,9	0,27	5,7	14,3
Капітальні трансферти населенню	0,04	0,05	0,08	0,2	0,08
Усього	17,8	7,4	32,2	26,6	40,9
Поточні видатки					
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	31,4	33,1	105,7	105,4	134,8
Використання товарів і послуг	24,1	26,3	55,4	95,8	122,1
Обслуговування боргових зобов'язань	22,4	26,7	1,6	97,4	111,5
Поточні трансферти	70,9	75,5	18,3	199,6	274,7
Соціальне забезпечення	44,3	46,8	66,4	153,2	148,9
Усього	385,6	422,8	247,9	658,5	798,5

Джерело: складено автором на підставі [13,15,34].

ДОДАТОК Д

Таблиця

Видатки Державного бюджету України за функціональною класифікацією

	2015			2016				2017			
	План, млн.грн	Факт, млн.грн	%вико- -нання	План, млн.грн	Факт, млн.грн	%вико- -нання	Відхил. 2016/2015	План, млн.гр н	Факт, млн.гр н	%вико- -нання	Відхил. 2017/2016
Всього видатків, у тому числі:	579768,5	576771,9	96,2	708600	684900	96,7	108000	870500	839500	96,5	154600
Загальнодержавні функції (без урахування видатків на обслуговування державного боргу)	106660,4	103611,0	97,2	122000	118000	96,8	14900	147000	142500	96,9	24500
Оборона	54600	52303	95,3	66700	59400	89,0	7400	77800	74300	95,5	14900
Громадський порядок, безпека та судова влада	55800	54600	97,8	72500	71600	98,8	17000	92100	87900	95,4	16300
Економічна діяльність	43638,8	37100	85,1	35900	31400	87,4	-5700	51700	47000	90,9	15600
Охорона навколишнього природного середовища	4700	4100	86,1	5400	4800	89,1	700	5200	4700	90,3	-100
Охорона здоров'я	12700	11500	90,4	12800	12500	97,3	1000	17300	16700	96,5	4200
Духовний та фізичний розвиток	7600	6600	87	5100	5000	98,0	-1600	8200	7900	96,1	2900
Освіта	33522,0	30222,7	90,9	39000	34800	89,4	4600	46700	41300	89,2	6500
Соціальний захист та соціальне забезпечення	104400	103700	99,3	152500	152000	99,6	48300	145100	144500	99,5	-7500

Джерело: складено автором на підставі [13,15,34].

ДОДАТОК Е

Таблиця

Капітальні та поточні видатки бюджету за економічною класифікацією

Видатки за економічною класифікацією	Державний бюджет								
	2015			2016			2017		
	План, млн.грн	Факт, млн.грн	%виконання	План, млн.грн	Факт, млн.грн	%виконання	План, млн.грн	Факт, млн.грн	%виконання
Капітальні видатки									
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	5,2	4,2	80,7	11,1	9,1	81,9	10,3	7,6	73,8
Капітальне будівництво	6,5	5,7	87,7	3,2	2,4	75	6,7	4,7	70,1
Капітальний ремонт	11,3	9,8	86,7	1,3	1,1	84,6	2,6	2,2	84,6
Реконструкція та реставрація	4,9	3,9	79,6	2,6	1,9	73,1	3,4	2,7	79,4
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	9,6	7,6	79,2	9,3	5,6	60,2	11,2	7,7	68,7
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	0,3	0,27	90	6,7	5,7	85,1	16,8	14,3	85,1
Капітальні трансферти населенню	0,1	0,08	80	0,3	0,2	66,7	0,10	0,08	80,0
Усього	38,7	32,2	x	36,0	26,6	73,8	52,9	40,9	77,3
Поточні видатки									
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	106,9	105,7	98,8	105,7	105,4	99,7	137,2	134,8	98,3
Використання товарів і послуг	61,8	55,4	89,6	107,8	95,8	88,8	132,7	122,1	92,0
Обслуговування боргових зобов'язань	1,7	1,6	94,1	97,9	97,4	99,5	111,6	111,5	99,9
Поточні трансферти	20,8	18,3	87,9	200,4	199,6	99,6	279,5	274,7	98,3
Соціальне забезпечення	67,4	66,4	98,5	153,5	153,2	100,0	149,5	148,9	99,6
інші поточні видатки	0,5	0,4	80	7,1	6,8	95,7	6,9	6,5	94,2

Усього	259,3	247,9	95,6	672,5	658,2	97,9	817,6	798,5	97,6
--------	-------	-------	------	-------	-------	------	-------	-------	------

Джерело: складено автором на підставі [13,15,34].

ДОДАТОК Ж

Таблиця

Видатки Державного бюджету України та ВВП за 2008-2017 роки

Показники	Роки									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ВВП, (млн.грн.)	54415	72073	948056	913345	1082569	1302079	1411238	1454931	1566728	1979 458
	3	1								
Темпи зростання ВВП, %	123,3	132,5	131,5	96,3	118,5	120,3	108,4	103,1	107,7	126,3
Видатки з урахуванням кредитування, (млн. грн.)	10314	13112	185111,3	183037,4	227114,	243299,4	275039,6	288085,2	299616,	402931,4
	8	7			5				8	
Темпи зростання видатків, %	114,7	127,1	141,2	98,9	124,1	107,1	113,0	104,7	104,1	134,5
Частка обсягу видатків у ВВП, (%)	19,0	18,2	19,5	20,0	21,0	18,7	19,5	19,8	19,1	20,4

Джерело: складено автором на підставі даних [13,15,34].

Рис. Схема реалізації стратегічного бюджетного планування і прогнозування

Джерело: Самошкіна О. А. Перспективне прогнозування видатків бюджету та його вплив на соціально-економічний розвиток / О. А. Самошкіна // Наукові праці НДФІ. – 2014. – № 4 (45). – С. 112-117 [35]